

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาปัญหา และประเมินผลการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชนและนำข้อมูลมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชนของหมู่บ้าน/ชุมชนในตำบลทัพทัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากระตุ้นเสริมพลัง 2 กระบวนการคือกระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ขั้นตอนของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ขั้นตอนของการวิจัย

การวิจัยเรื่องแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชนของหมู่บ้าน/ชุมชนตำบลทัพทัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ช่วง มีรายละเอียดดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาและประเมินผลการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชนและวิธีการสร้างเครื่องมือ

2. สร้างแบบบันทึกการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3. จัดเวทีชี้แจง ทำความเข้าใจกับแกนนำสุขภาพของหมู่บ้านเกี่ยวกับ

วัตถุประสงค์การวิจัย

4. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ชุมชนร่วมกัน

5. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องแบบสามเส้า(Triangulation)

6. วิเคราะห์ปัญหา สรุปปัญหา และสรุปผลการประเมินการพัฒนา
ระบบสุขภาพภาคประชาชนในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ

ช่วงที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน
ของหมู่บ้าน/ชุมชนตำบลทัพทัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี

1. สังเคราะห์ข้อมูล ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพ
ภาคประชาชน และสรุปผลการประเมินการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชนของหมู่บ้าน/
ชุมชนตำบลทัพทัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานีจากการสังเคราะห์การวิเคราะห์ชุมชนร่วมกัน

2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อกำหนด
ประเด็นปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหา กำหนดภาพลักษณ์ชุมชนที่พึงปรารถนา กำหนดแนวทาง
ในการแก้ปัญหา และวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน

3. นำผลการประชุมมาสังเคราะห์เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม
ในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชนของหมู่บ้าน/ชุมชน ในตำบลทัพทัน อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดอุดรธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม คือ
ประชากรทั้งหมด ได้แก่ แกนนำสุขภาพของหมู่บ้านและชุมชนจำนวน 7หมู่บ้าน 2 ชุมชน
ในตำบลทัพทัน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 124 คน

ช่วงที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์
คือประชากรทั้งหมด ได้แก่ แกนนำสุขภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนในตำบลทัพทัน หมู่บ้าน/ชุมชน
ละ 5 คน รวม 45 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะเครื่องมือวิจัย

ลักษณะเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้ จำแนกตามขั้นตอนของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาและประเมินผลการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน

ใช้แบบบันทึกการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นแบบบันทึกข้อมูล

2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 บันทึกข้อมูลของหมู่บ้านทั่วไป

ตอนที่ 2 บันทึกข้อมูลปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน และบันทึกผลประเมินการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชนจำนวน 27 ข้อคำถามตามประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาศักยภาพและการจัดการกำลังคน/องค์กรในชุมชน
ด้านสุขภาพ จำนวน 8 ข้อ

2.2 การจัดการด้านทุนเพื่อสุขภาพ จำนวน 3 ข้อ

2.3 การจัดการข้อมูลเพื่อใช้วางแผนสุขภาพของชุมชน จำนวน 8 ข้อ

2.4 การถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพสู่ชุมชน จำนวน 3 ข้อ

2.5 การจัดกิจกรรมสุขภาพในชุมชนแบบมีส่วนร่วม จำนวน 5 ข้อ

ช่วงที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน
ของหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบลทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

ใช้แบบบันทึกแผนโครงสร้างผลการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่าง
สร้างสรรค์ มาประมวลเป็นแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน

2. การพัฒนาเครื่องมือ

ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาแบบบันทึกการวิเคราะห์ชุมชนร่วมกัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง
แบบบันทึก โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบสุขภาพ
ภาคประชาชน แนวคิดการมีส่วนร่วม และเทคนิคพื้นฐานกระบวนการมีส่วนร่วม

2.1.2 รวบรวมปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพ
ภาคประชาชนเพื่อนำเป็นข้อมูลในการสร้างแบบบันทึก

2.1.3 สร้างแบบบันทึกการวิเคราะห์ชุมชนร่วมกันตามประเด็น
ที่เกี่ยวข้องแยกรายประเด็นคำถามโดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen และ Uphoff, 1980: 222) คือ ร่วมคิดและตัดสินใจ ร่วมในการปฏิบัติการ ร่วมในการรับ
ผลประโยชน์ ร่วมในการประเมินผลมาเป็นประเด็นที่ศึกษา โดยพัฒนาจากแบบประเมินตนเอง

เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาหมู่บ้านจัดการสุขภาพของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน.2549:64-79)

2.1.4 นำแบบบันทึกที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อความ ประเด็นคำถาม ความถูกต้อง และความเหมาะสม จากนั้นนำแบบบันทึกมาปรับปรุงแก้ไข

2.1.5 นำแบบบันทึกที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความสมเหตุสมผลเชิงเนื้อหา ความถูกต้องของการใช้ภาษา ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน คือ

1)รศ.ดร. ธาณี เกสทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
2) ผศ.ธนัส มีศรีสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
3) นางจิรพันธ์ โพธิ์ฤกษ์	โรงพยาบาลทัพทัน

2.1.6 นำผลการประเมินแต่ละประเด็นคำถาม มาหาค่า IOC (Index of Congruence) เลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ระดับ 0.66 ขึ้นไป และปรับแก้ตามที่ผู้เชี่ยวชาญ แนะนำ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

2.1.7 จัดพิมพ์แบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

2.2 แบบบันทึกแผน โครงร่างผลการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ รวบรวมสรุปผลการประชุม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการ ระบบสุขภาพภาคประชาชนของหมู่บ้านในเขตตำบลทัพทัน อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาและประเมินผลการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน

1. ทำหนังสือจากโรงพยาบาลทัพทันเชิญแกนนำร่วมประชุมวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม
2. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกการวิเคราะห์ชุมชนร่วมกัน โดยการจัดประชุมแกนนำสุขภาพของแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน หมู่บ้าน/ชุมชนละ 10-20 คน รวม 124 คน ระหว่างวันที่ 13-18 ธันวาคม 2549
3. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องแบบตามเส้า โดยตรวจสอบจากทางหมู่บ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บแล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูล

ช่วงที่ 2 แผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน
ของหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบลทัพทัน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัด อุทัยธานี

1. ทำหนังสือจากโรงพยาบาลทัพทันเชิญแกนนำสุขภาพชุมชนร่วมประชุม
แบบมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมแบบมีส่วนร่วม
อย่างสร้างสรรค์ ของแกนนำสุขภาพชุมชน หมู่บ้าน/ชุมชนละ 5 คน รวม 45 คน ในวันที่ 8
มกราคม 2550 ณ ห้องประชุมอุเบกขาโรงพยาบาลทัพทัน (รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม A-I-C
ตามภาคผนวก) โดยผู้เข้าร่วมประชุมมีคุณสมบัติดังนี้

2.1 เป็นแกนนำชุมชน หรือ อาสาสมัครสาธารณสุข แกนนำชมรมต่างๆ
ในตำบลทัพทัน อำเภอกันทรารมย์ เช่น ชมรมออกกำลังกาย ชมรมผู้สูงอายุ หรืออื่นๆ

2.2 มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวข้องในด้านสุขภาพมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี

2.3 อาศัยในพื้นที่ตำบลทัพทันไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประชุมมาสังเคราะห์ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแบบมี
ส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน หมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล ทัพทัน อำเภอกันทรารมย์
จังหวัดอุทัยธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลที่ได้ให้นำมาวิเคราะห์ดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาและประเมินผลการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน

1. ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาผู้วิจัยนำแบบบันทึกการวิเคราะห์ชุมชนแบบมี
ส่วนร่วมมาสังเคราะห์ข้อมูล แสดงผลวิเคราะห์ในลักษณะข้อความข้อมูลที่ได้ออกมาเป็นข้อมูล
เชิงคุณภาพ(Qualitative analysis) ในด้านต่างๆตามประเด็นดังนี้

- 1)การพัฒนาศักยภาพและการจัดการกำลังคน/องค์กรในชุมชน
- 2)การจัดการด้านทุนเพื่อสุขภาพ
- 3)การจัดการข้อมูลเพื่อใช้วางแผนสุขภาพของชุมชน
- 4)การถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพสู่ชุมชน
- 5)การจัดกิจกรรมสุขภาพในชุมชนแบบมีส่วนร่วม

2. นำข้อมูลจากแบบวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมมาแปลผลการจัดการ
ระบบสุขภาพภาคประชาชน โดยมีการให้คะแนนและแปลผลดังนี้

1) การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามให้ ดังนี้ คือ

ให้ 1 คะแนน หมายถึง ผู้เข้าร่วมวิเคราะห์ชุมชนร่วมกันลงมติ ส่วนมากกว่าระดับการจัดการของหมู่บ้าน/ชุมชน มีผลดำเนินการในข้อที่ 1 ของแบบบันทึก

ให้ 2 คะแนน หมายถึง ผู้เข้าร่วมวิเคราะห์ชุมชนร่วมกันลงมติ ส่วนมากกว่าระดับการจัดการของหมู่บ้าน/ชุมชน มีผลดำเนินการในข้อที่ 2 ของแบบบันทึก

ให้ 3 คะแนน หมายถึง ผู้เข้าร่วมวิเคราะห์ชุมชนร่วมกันลงมติ ส่วนมากกว่าระดับการจัดการของหมู่บ้าน/ชุมชน มีผลดำเนินการในข้อที่ 3 ของแบบบันทึก

2)รวมผลคะแนนแต่ละประเด็นคิดเป็นร้อยละและแปลผลดังนี้ (ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน ภาคเหนือ จังหวัด นครสวรรค์.2548: 23)

ผ่าน ค่าคะแนนมากกว่าร้อยละ 75

ไม่ผ่าน ค่าคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 75

ช่วงที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน ของหมู่บ้าน/ชุมชน ใน ตำบลทัพทัน อำเภอกันทัพทัน จังหวัด อุทัยธานี

จากผลการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วม อย่างสร้างสรรค์ มาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบ สุขภาพภาคประชาชนของหมู่บ้าน/ชุมชน ในตำบลทัพทัน อำเภอกันทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

2. สถิติที่ใช้

2.1 ค่าร้อยละ (%)